

Člen

8. Člen má tyto tvary, analogické v m
vé deklinace (kromě tvarů ὁ a τὸ):

koncovkám o-kmenovému

SG.	m.	f.	n.	PL.	m.	f.	n.
nom.	ὁ	ἡ	τό		οἱ	αἱ	τά
gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ		τῶν	τῶν	τῶν
dat.	τῷ	τῇ	τῷ		τοῖς	ταῖς	τοῖς
ak.	τοῦ	τῆν	τό		τούς	τάς	τά

9. Členu se užívá víceméně podobně jako určitého členu v angličtině. Oproti angličtině má však též funkci zobecnovací (ὁ ἄνθρωπος *člověk* jako bytost odlišná od zvířat) a lze jej užívat též s vlastními jmény (např. ὁ Σωκράτης).

Důležitá je schopnost členu **substantivizovat** adjektiva, participia, adverbia, infinitivy apod. Např. ξένος *cizí* – ὁ ξένος *cizinec*; φίλος *milý* – ὁ φίλος *přítel*; ἀγαθός *dobrý* – τὸ ἀγαθόν *dobro*, dosl. *to dobré*.

Přívlastkové a doplňkové postavení adjektiv

10. Adjektiva či jiné slovní druhy mohou mít ve větě dvě různá postavení:

a) **Přívlastkové postavení** se pozná podle toho, že před adjektivem či jiným slovním druhem stojí často člen. Přívlastkové postavení má tři možné podoby:

- 1) ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος (*ten*) *dobrý člověk*,
- 2) ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀγαθός (*ten*) *člověk*, (*totiž ten*) *dobrý*,
- 3) ἄνθρωπος ὁ ἀγαθός *člověk*, (*totiž ten*) *dobrý*.

Na místě adjektiva přitom může stát v přívlastkovém postavení také přívlastňovací genitiv nějakého substantiva (ὁ τοῦ Δίου κῦριος či ὁ κύριος ὁ τοῦ Δίου *pán domu*), adverbia (např. πάλαι *dávno* ve spojení οἱ πάλαι ἄνθρωποι či οἱ ἄνθρωποι οἱ πάλαι *dávni lidé*) nebo předložková vazba (οἱ ἐν τῷ ποταμῷ ἴπποι či οἱ ἴπποι οἱ ἐν τῷ ποταμῷ *koně v řece*).

b) **Doplňkové postavení**, v němž adjektivum (či opět jiný slovní druh) zaujímá funkci jmeného přísudku (doplňku), se pozná podle toho, že adjektivum nenásleduje bezprostředně za členem:

- 1) ὁ ἄνθρωπος ἀγαθός. *Ten člověk je dobrý.*
- 2) ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος. *Ten člověk je dobrý.*

V takovýchto větách není třeba užívat sponového slovesa „být“. Podmět v nich od doplňku poznáme podle toho, že mívá člen.

Druhá deklinace. Člen. Přívlastkové a doplňkové postavení adjektiv

V jedné větě se lze samozřejmě běžně setkat s adjektivy iak v postavení přívlastkovém, tak v postavení doplňkovém, např. ὁ ξένος ἴατρος σοφός nebo σοφὸς ὁ ξένος ἴατρος *ten cizí lékař je moudrý*.

Není-li ve větě žádný člen, je třeba přívlastek od doplňku rozlišit dle kontextu.

Četba

- [1] μέτρον ἀριστον. – Kleobúlos u Stobaia 3.1.172. [2] Χαλεπὰ τὰ καλὰ.¹ – Přísloví. [3] τὰ Χαλεπὰ καλὰ. [4] ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόμος. – podle Démokrita, zl. B 34.* [5] μικρὸς ὁ κόμος. [6] τῶ σοφῶ ξένον οὐδέν (nic). – Antisthenés, zl. 81. [7] Λόγος ἔργου οκιά (stín). – Přísloví. [8] εἰδωλὸν ἔργων ἔστιν ἀνθρώπου Λόγος. [9] εἰ (jestliže) Λόγος μὲν ἔργου, Λόγος δὲ μῦθος εἰδωλὸν ἔστι. – Plútarchos *De gloria Ath.* 348b [10] θεοῦ καλὸν ἔργον ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος. – Sextos *Sent.* 395.* [11] καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς (jaksi) ἔστιν. – Aristotelés *Met.* 982b. [12] Χαλεπὸν² ὁ βίος. – Xenofón *Mem.* 2.9.1. [13] Ἄνθρωπος³ ἴατρος ἔστιν ἀνθρώπου Λόγος. – Menandros, zl. 559. [14] ἄνθρωπος τὰ μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια.⁴ – Men. *Sent.* Byz. 784. [15] κοινὰ τὰς τῶν φίλων. – Přísloví. [16] Διογένης ὁ κυνικός ἔφη (řekl): „πάντα (všechny věci) τῶν σοφῶν.⁶ πάντα γὰρ τῶν θεῶν ἔστι· φίλοι δὲ τοῖς σοφοῖς οἱ θεοί· κοινὰ δὲ τὰ τῶν φίλων.“ Diogenés Laert. 6.72.* [17] μέτρον γὰρ τοῦ βίου τὸ καλόν, οὐ τὸ τοῦ χρόνου μῆκος.⁷ – Plútarchos *Cons. ad Apol.* 111d. [18] θεός, οὐκ ἄνθρωπος, “Οὐρανός. – Nápis ve vosku na dřevěné školní desčice z 2. stol. n. l.*

Poznámky: 1. τὰ καλὰ *krásné věci*. Adjektiva v plurálu neutra substantivizovaná členem vyjadřují obecně všechny věci v dané kategorii. 2. Rozuměj *coś* Χαλεπὸν, *náročná záležitost*. 3. Ἄνθρω, gen. ἄνθρωπος, *holost* (tělesná i duševní). 4. Velká eleusínská mystéria měla jako předstupeň přípravná mystéria malá; pro svůj věhlas jsou zde mystéria se členem na vzdury formu, že jsou v doplňku. 5. τὰ *věci*; srov. pozn. 1. Zde člen vlastně substantivizuje přívlastňovací genitiv τῶν φίλων, což je v řečtině velmi běžné. 6. V doplňku (jmeném přísudku) zde stojí genitiv přívlastňovací srov. české „toto je Platóna“. 7. μῆκος, gen. μῆκους, τὸ *délka* (neutrum třetí deklinace – viz lekci 16).

Slovička

ἄνθρωπος, -ου, ὁ *člověk* [antropologie] θεός, -οῦ, ὁ/ἡ *bůh/bohyň* [theologie]
βίος, -ου, ὁ *život* [biografie] ἴατρος, -οῦ, ὁ *lékař* [psychiatrie]
δῶρον, -ου, τὸ *dar* [Theodor] κόμος, -ου, ὁ *uspořádání, řád, svát;*
εἰδωλόν, -ου, τὸ *nappodobenina* [idol] *šperk, ozdoba* [kosmetika]
ἔργον, -ου, τὸ *čin, dílo, skutek* Λόγος, -ου, ὁ *slovo, řeč; rozum; výklad;*
[ergoterapie] *vyprávění; smysl* [logika]